

Антонюк Дмитро Сергійович
аспірант кафедри прикладної математики та інформатики
Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Вакалюк Тетяна Анатоліївна
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної математики та інформатики
Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ БІЗНЕС-СИМУЛЯТОРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Дослідження проблем формування економічної компетентності студентів і спеціалістів технічних спеціальностей показують, що рід основної діяльності людини значною мірою визначає її економічну поведінку. Особистість, орієнтована на сприйняття і роботу з точними поняттями та закономірностями, певною мірою сприймає і готова засвоювати поняття та закони класичної економіки. Але, з шістдесятих років ХХ сторіччя розвитку набуває галузь, що має назву «Поведінкова економіка». Дана галузь вивчає вплив психологічних, соціальних, когнітивних та емоційних факторів на економічні рішення фізичних осіб та організацій [2]. Неможливість точного визначення впливу таких факторів на кінцевий результат рішення в галузі економіки, яке є ближчим до сприйняття спеціалістами технічних спеціальностей, визначає необхідність забезпечення ознайомлення таких спеціалістів з досягненнями наукової думки в галузі поведінкової економіки.

В попередніх роботах обґрунтовується доцільність використання програмно-імітаційних комплексів (ПК), або «бізнес-симуляторів», як засобу формування економічних компетентностей студентів технічних спеціальностей [6]. У випадку поведінкової економіки, як частини економіки як такої, ефективність використання бізнес-симуляторів підвищується завдяки наступним факторам:

- фактори, що вивчає поведінкова економіка, в багатьох випадках проявляються у процесі взаємодії багатьох агентів економічних відносин [1]. Така взаємодія (у вигляді імітації) може бути забезпечена у бізнес-симуляції;
- кількісне визначення впливу факторів неточної природи на результат рішення в економічній галузі можливо забезпечити шляхом збору числових даних, що формуються в результаті взаємодії агентів економічного середовища. Комп'ютерні симуляції забезпечують можливість збору, зберігання та обробки таких даних;
- вивчення впливу психологічних, соціальних, когнітивних та емоційних факторів на економічні рішення в багатьох ситуаціях потребує наявності взаємодії агентів економічних відносин. Часто забезпечення значної кількості агентів взаємодії є необхідним для отримання ефектів, що вивчаються. Значна кількість агентів є звичайною в повсякденному житті, але для демонстрації ефектів, що вивчаються, взаємодія і кількість об'єктів має бути зімітована. Найбільшого рівня засвоєння можна досягнути шляхом участі особи у безпосередньому виконанні діяльності або імітації такої діяльності [3]. У випадку вивчення факторів поведінкової економіки, особа має бути агентом, що приймає певне рішення економічного характеру і особисто бере участь в експерименті. Забезпечити широку участь в експерименті, що організований в рамках бізнес-симуляції може використання хмарних технологій в процесі проектування та реалізації як бізнес-симуляції, так і процесу організації експерименту.

Хмарні технології – це технології, що дозволяють віддалено користуватись засобами обробки та зберігання даних [8, с. 99-100].

Компанії, що надають у користування хмарні сервіси, пропонують різноманітні послуги: від звичайної електронної пошти до цілих ІТ-платформ, що розташовані у хмарі. Наведемо

основні моделі представлення хмарних послуг, що надають провідні компанії світу:

1. Software as a Service (SaaS) – програмне забезпечення як послуга. Функції користувача лежать у межах конфігурацій конкретного додатка для користувачів.

2. Platform as a Service (PaaS) – платформа як послуга. Користувач може розмістити в інфраструктурі хмари найрізноманітніші сервіси, додатки чи інструменти, які підтримуються конкретним провайдером надання хмарних послуг. На відміну від попередньої моделі, користувачу надається можливість контролю розміщення додатків, а також параметрів конфігурації середовища конкретного хостингу.

3. Infrastructure as a Service (IaaS) – інфраструктура як послуга. Користувачу надається можливість розміщувати та використовувати різне програмне забезпечення, а також операційні системи [7].

Ми у своєму дослідженні будемо користуватись бізнес-симуляторами, які представлені за допомогою такої моделі, як Software as a Service (SaaS).

Більшість досліджень у галузі використання програмно-імітаційних комплексів належать іноземним дослідникам, серед яких Е. Кастронова (E. Castronova), К. Перкінс (K. Perkins), С. Фортман-Рое (S. Fortmann-Roe), в Україні дану тему досліджували О. О. Мацюк, В. А. Пермінова, О. Б. Шендерук. Серед вітчизняних вчених, що приділяли увагу бізнес-симуляціям та аспектам формування та розвитку економічних компетентностей: П. Г. Банщикова, В. В. Дивак, Д. О. Закатнов, В. Я. Паздрій.

Метою даного дослідження обрано розгляд доцільності застосування хмарних бізнес-симуляторів для вивчення поведінкової економіки.

У процесі аналізу бізнес-симуляторів, що забезпечують вивчення концепцій поведінкової економіки, та функціонують в хмарному середовищі, та базуючись на досвіді наших попередніх досліджень, для аналізу доцільності використання хмарних технологій при проектуванні та використанні бізнес-симуляторів було обрано систему MobLab [5]. Дана компанія розробляє і просуває бізнес-симуляції як засіб демонстрації економічних принципів та поглиблення засвоєння знань в галузі економіки. Значна кількість симуляцій у каталозі компанії стосується саме поведінкової економіки (див. рис. 1).

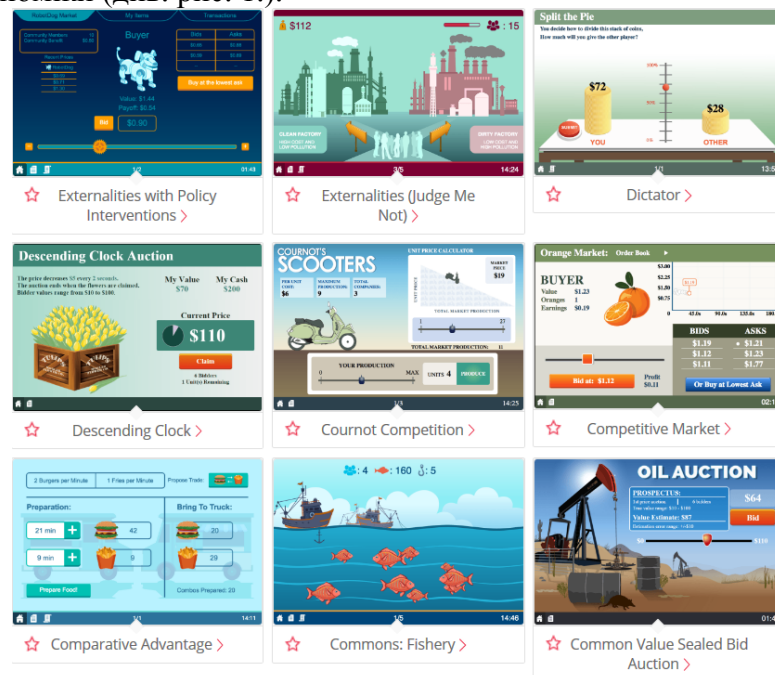

Рис. 1. Каталог симуляцій компанії MobLab. Вибране.

Якість, достовірність та педагогічна цінність симуляцій забезпечується в тому числі залученням провідних експертів в галузі поведінкової економіки, серед яких Елвін Рот (Alvin E. Roth) – лауреат Нобелівської премії з економіки за дослідження в галузі поведінкової економіки та Метью Джексон (Matt Jackson) – професор економіки Стенфордського університету, викладач Масового відкритого онлайн курсу «Теорія ігор» [4]. Симуляції можуть застосовуватись окремо, або в рамках курсів з різних галузей економіки та теорії ігор. Створені «карти» відповідності окремих симуляцій певним темам економічної науки, а також покриття наявними симуляції тем в рамках відомих посібників з економіки та теорії ігор.

Програмний комплекс спроектований з використанням хмарних технологій, що дозволяє організувати управління студентами, викладачами та курсами за допомогою централізованого ресурсу. Забезпечується інтеграція зі сторонніми системами, прикладом яких є LMS (системи управління навчанням), що використовуються навчальними установами, і можуть мати як хмарну реалізацію, так і бути встановлені як окремий додаток.

Також хмарна архітектура системи дозволяє застосовувати концепцію BYOD (принеси свій власний пристрій) при проведенні короткотривалої симуляції в аудиторії або довготривалої у перервах між заняттями з даного предмету (див. рис. 2).

Рис. 2. Забезпечення концепції BYOD комплексом MobLab.

Завдяки використанню хмарної архітектури побудови системи MobLab комплекс забезпечує як взаємодію географічно розподілених учасників симуляції, так і взаємодію даних декількох симуляцій. Це дає змогу викладачу спостерігати за проведенням експерименту (див. рис. 3), отримувати результати проведення експерименту-симуляції та використовувати їх як матеріали для подальшого викладання предмету.

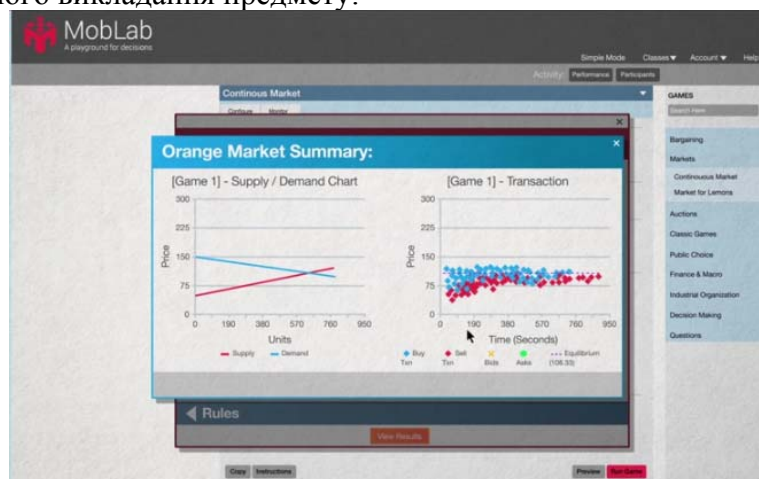

Рис. 3. Аналітика проведення симуляції комплексом MobLab.

У результаті проведеного дослідження можна констатувати, що використання хмарних бізнес-симуляторів для вивчення поведінкової економіки є доцільним та можливим, що підтверджується наявними прикладами такого використання. Бізнес-симулятори дозволяють імітувати взаємодію агентів економічних відностин, а хмарні технології забезпечують можливість широкої участі студентів безпосередньо в експерименті та можливість паралельної організації декількох експериментів.

Подальшого дослідження потребує створення бібліотеки рекомендованих бізнес-симуляторів з використанням хмарних технологій, що сприяють ознайомленню студентів та спеціалістів технічних спеціальностей з досягненнями поведінкової економіки як галузі знань про прийняття ефективних економічних рішень. Також, необхідна розробка рекомендацій щодо ефективного використання таких систем.

Список використаних джерел:

1. Agent (economics) [Electronic Resource] – Mode of access : URL : [https://en.wikipedia.org/wiki/Agent_\(economics\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Agent_(economics)) – Title from the screen.
2. Behavioral economics – Wikipedia [Electronic Resource] – Mode of access : URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Behavioral_economics – Title from the screen.
3. Edgar Dale – Wikipedia [Electronic Resource] – Mode of access : URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Edgar_Dale#Cone_of_Experience. – Title from the screen.
4. Game Theory – Stanford University, The University of British Columbia | Coursera [Electronic Resource] – Mode of access : URL : <https://www.coursera.org/learn/game-theory-1economics> – Title from the screen.
5. MobLab – Games for Economics and Business Management [Electronic Resource] – Mode of access : URL : <https://www.moblab.com/> – Title from the screen.
6. Антонюк Д. С. Доцільність використання програмно-імітаційних комплексів як засобу формування економічних компетентностей студентів технічних спеціальностей / Д. С. Антонюк // Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти / Збірник наук. та науково-метод. праць [ред. кол.: В.Є. Берека (гол) та ін.]. – Хмельницький : Видавництво ХОІППО, 2015. – С. 6-8.
7. Вакалюк Т. А. Огляд існуючих моделей хмарних послуг для використання у вищих навчальних закладах / Т. А. Вакалюк // Тези доповідей VIII Міжнародної науково-технічної конференції «Інформаційно-комп'ютерні технології – 2016» (22–23 квітня 2016 р.). – Житомир : ЖДТУ, 2016. – С. 215-217.
8. Литвинова С. Г. Хмарні технології в управлінні дошкільними навчальними закладами / С. Г. Литвинова // Информационно-компьютерные технологии в экономике, образовании и социальной сфере. – Выпуск 8. – Симферополь : ФЛП Бондаренко О.А., 2013. – С. 99-101.